

30. Коваленко А. А. Теорія і практика місцевого самоврядування в Україні. - К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ, 2002. – С. 15-16.
31. Там само. – С. 16.
32. Хуснутдінов О. Місцеве самоврядування: історія та сучасність / Олег Хуснутдінов // Зовнішні справи. - 2010. № 5/6. – С. 33.
33. Там само. – С. 33-34.
34. Делія Ю. Місцеве самоврядування як суб'єкт конституційних правовідносин // Право України. – 1999. –№ 11. – С. 27.
35. Примуш М.В., Коваль Ю.О. Трансформація місцевого самоврядування в Україні у контексті зарубіжного досвіду: Монографія. – Д.: «Юго-Восток», 2014. – С. 68-69.
36. Салов О.А. Местное самоуправление: историческая практика и современность / О.А. Салов, Г.И. Королева-Коноплянная. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2003. – С. 33.
37. Там само. – С. 33-34.
38. Там само. – С. 38.
39. Там само. – С. 39.
40. Делія Ю. Місцеве самоврядування як суб'єкт конституційних правовідносин // Право України. – 1999. –№ 11. – С. 28.
41. Беззубко Л.В., Скопец О.В. Громада і органи місцевого самоврядування: Монографія. – Донецьк: Норд-компьютер, 2007. – С. 30-32.
42. Грицяк І. А. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація / І. А. Грицяк. - К. : Вид-во УАДУ, 1997. – С. 66.
43. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
44. Коваленко А. А. Теорія і практика місцевого самоврядування в Україні. - К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ, 2002. – С. 18-19.

Надійшла до редакції 20.04.2014 р.

ББК С 538.6+ТЗ(ЧЕХ)63

СПЕЦИФІКА ПРОЦЕСУ ЛЮСТРАЦІЇ В ПОСТКОМУНІСТИЧНІЙ ЧЕХІЇ

Н.Є. Мінєнкова

АНОТАЦІЯ

Окреслено специфіку люстраційної практики у посткомуністичній Чехії. Обґрунтовано, що у Чехії люстрація розпочалась одночасно з трансформаційними змінами і була частиною процесу декомунізації, направленою на захист, перш за все, нової держави від зловживань авторитарного минулого (перспективний тип). Чехія одна з небагатьох країн посткомунізму, де ця практика мала завершений характер у правовому аспекті. Револьюційний зміст змін обумовив достатньо швидке прийняття законів про люстрацію: під тиском суспільства нові еліти вимушені були піти на непопулярні зміни, всупереч домовленостям та особистим упередженням.

Ключові слова: люстрація, посткомунізм, системна трансформація, політичний режим.

Прихильники люстрації як необхідного кроку на шляху до демократії в країнах посткомунізму вважають Чехію за країну де це питання було вирішено успішно. Причому, в самій Чехії існує дискурс, репрезентований співробітниками Інституту

студій над тоталітарними режимами з достатньо критичним оцінюванням чеської люстраційної практики, зокрема, наголошенням, що добре розв'язання проблеми люстрації в країні, є сучасним політичним міфом, оскільки значній частині колишніх пособників радянського режиму вдалось інтегруватись у нову політичну систему. При різності поглядів і оцінок незаперечним є факт, що Чехія (на той час Чехословаччина) була першою країною посткомунізму, що прийняла закон про люстрацію і його дія продовжується до сьогодні. Визначена неоднозначність оцінок люстраційної практики в Чехії, а також злободенність тематики для України, через прагнення започаткувати її сьогодні визначає актуальність цієї статті.

У сучасній Чехії люстрація є об'єктом вивчення, перш за все, Інституту студій над тоталітарними режимами (чес. Ústav pro studium totalitních režimů), зокрема цій проблематиці присвячені роботи співробітників цього інституту (П. Жачека та Я. Холінського), а також працівника Інституту сучасної історії АН Чеської республіки П. Блажека [1]. Проте слід підкреслити, що зарубіжний науковий доробок залишається маловідомим в Україні, крім того абсолютна більшість робіт вітчизняних авторів з проблем люстрації має публіцистичний характер, або зосереджена на дослідженні окремих аспектів, чи українському контексті (С. Шевчук, О. Радченко) [2].

Тому метою цієї статті є здійснення аналізу люстраційної практики в посткомуністичній Чехії, визначення чинників, необхідних для проведення люстрації та наслідків, що супроводжували цей процес в країні.

Сучасний зміст терміну та типи люстрацій. Наукові дискусії, що ведуться з кінця 90-х рр. минулого століття й не завершені до сьогодні не призвели до чіткого термінологічного визначення та змістового наповнення поняття. Але аналізуючи існуючий науковий доробок можна виділити два концептуально протилежні підходи.

Згідно першого, домінуючого, умовно названого традиційним, під люстрацією розуміють «усунення індивідів від політичного життя або юридичне покарання за дії під час попереднього режиму». Таке визначення акцентує увагу на кримінальному переслідуванні еліти і керівництва минулих режимів та процедурі масових розслідувань щодо добровільних співробітників із минулим режимом [3]. Тобто люстрація трактується як система заходів покарання винних без обмежень в часі.

Другий підхід, названий ретроактивним, наголошує, перш за все, не на покаранні, а на встановленні справедливості, що поновлюється через розкриття відомостей про певні дії і особи, що вважалися злочинними [4]. Покарання в даному випадку має переважно моральний аспект, рішучий голос в моральному осудженні належить суспільству. Найбільш ефективно процес ретроактивного встановлення справедливості може відбутися одразу ж після зміни політичної влади.

Більшість країн посткомунізму здійснювали люстрації, але там де вони проходили можна спостерігати різні пріоритети їх реалізації і виділити окремі типи. Вони визначають різну логіку функціонування люстраційної системи: як кримінально-правового її компоненту, так і загального.

Перший тип люстрації, спосіб поновлення історичної справедливості (ретроспективна) реалізується у Польщі. Для більшості поляків «покарання» через оприлюднення інформації про тих, хто співпрацював з чужорідним для Польщі режимом – комуністичним, було важливим кроком зміцнення національної ідентичності.

Другий тип люстрації, за яким вона виступає механізмом захисту сучасності і майбутнього від зловживань авторитарного минулого (перспективна) мав місце в Чехії, однієї з небагатьох країн, де ця практика у правовому контексті мала завершений характер.

До третього типу належить люстрація як встановлення презумпції колективної вини.

Четвертий тип люстрації передбачає її використання як інструменту зведення політичних рахунків та політичної боротьби. За останнім двома зразками процес люстрації намагалися реалізувати в Україні і у 2005 р., і у 2010 р.

Люстраційна практика в Чехії. У Чехословаччині раніше за всі посткомуністичні країни було прийнято закон про люстрацію. Проте люстраційні процедури розпочалися ще до прийняття документу. Першим кроком можна вважати розпуск 31 січня 1990 р. Державної безпеки (Státní bezpečnost, StB) і створення Інституту охорони конституції і демократії. Контроль за зміною кадрів покладался на громадські комісії, в яких були представники і від Громадянського форуму [5]. Наступним кроком стало ухвалення спеціальної постанови щодо люстрування кандидатів у депутати до нового парламенту. Згідно процедури в Архіві Міністерства внутрішніх справ можна було отримати спеціальні довідки щодо співпраці/не співпраці з минулим режимом, причому інформацію могло отримати керівництво партії за згоди самого кандидата. Всі політичні партії крім комуністичної скористувалися процедурою. Не існує точних даних скільки кандидатів отримали довідки, але вважається, що багато людей добровільно відмовились від участі у виборах. Частина депутатів, що співпрацювала з минулим режимом виявила спеціальна парламентська «Комісія 17 листопада». За результатами її роботи було оприлюднено документи, що підтверджували співпрацю з попереднім режимом 16 депутатів (біля 5% складу парламенту) та 14 міністрів федерального уряду (20% складу) [6, с. 4].

Два закони про люстрацію (так звані «великий» і «малий» були прийняті парламентом 4 жовтня 1991 р., а президент В. Гавел підписав їх через три дні. Згідно них заборонялось обіймати керівні посади у державних органах, армії, публічних медіа трьох категоріям громадян: 1) співробітникам StB; 2) особам, що вчилися (закінчили) вищу школу КДБ та подібні установи, а також 3) партійним та державним діячам колишнього режиму. 10 березня 1992 р. до основного закону була прийнята поправка, згідно якої особам, що фігурували в документах з позначками «кандидат» і «довірений» слід видавати негативні люстраційні свідоцтва, оскільки «претенденти» могли не знати, що вони були занесені до категорії співпрацівників StB. Єдиним свідоцтвом співпраці визнано факт наявності заяви з власним підписом [7].

Люстраційна практика передбачала таку процедуру: громадяни, які хотіли працювати на керівних посадах, визначених у законі, повинні були представити люстраційне свідоцтво, видане Міністерством внутрішніх справ. Це не стосувалось виборних посад (депутатів, сенаторів), проте керівництво найвпливовіших політичних партій перевіряло люстраційні довідки своїх кандидатів. Особи, які отримували позитивні свідоцтва могли оскаржити їх спочатку у незалежній комісії (складалась з представників парламенту та МВС), а потім у суді.

Після розпаду Чехословаччини у Чехії зберегли правомочність більшість федеральних законів, у тому числі й закону про люстрацію 9 червня 1993 р. [8], який є чинним до сьогодні (у 2000 р. термін дії цього нормативного документу був знятий, він став постійно діючим). За цим законом створювалось Управління з документації та розслідування злочинів комунізму на яке й покладалось завдання у розслідуванні злочинів.

Важливою частиною люстраційного законодавства була також низка нормативних актів про зняття обмеження доступу до архівів. Перший документ, який було прийнято у 1996 р. – «Про можливість доступу до справ постраждалим громадянам» [9], надавав право отримати інформацію тільки самому постраждалому, інформація про інших осіб в їх справах приховувалась. Новий закон, прийнятий у 2002 р. зняв обмеження,

розширював можливості розкриття відомостей про тайних співробітників StB, тепер особа, могла запросити не тільки інформацію про себе, але й про будь кого [10]. Після вступу в дію цього закону у 2003 р. список з 75 тис. працівників було розміщено в Інтернеті. Ця цифра була втричі меншою порівняно із «Списком Цибульки» (містив 220 тис., опублікований колишнім дисидентом П. Цибулькою на сторінках газети «Новини без цензури» у червні 1992 р.). Список Міністерства внутрішніх справ, на думку чеських дослідників, містив багато помилок. Зокрема, значна, части осіб, що знайшла свої прізвища у списку, подали позови до суду проти МВС, частина з них виграла процес, серед них і znana в світі акторка Ю. Бохдалова [11]. У 2004 р. з'явився ще один нормативний акт про архіви, що сприяв наданню публічності інформації про діяльність комуністичного режиму в Чехословаччині. Згідно нього кожний громадян мав право доступу до матеріалів не тільки служби StB, але й комуністичної партії і Народного фронту [12].

Специфікою люстрації в Чехії було те, що до 2007 р. в країні не існувало спеціального інституту, який би займався дослідженням проблеми і збирав документи, як це робив у Польщі Інститут національної пам'яті. Але у 2007 р. таку установу було створено. Інститут студій над тоталітарними режимами (Ústav pro studium totalitních režimů) повинен був збирати, аналізувати, надавати публічного характеру документам часів гітлерівської окупації та комунізму. Справи StB повинні були бути зібрані у спеціальному архіві, який підпорядковувався Інституту.

Чинники, що впливають на ефективність люстраційної практики: контекст чеській. Практика проведення люстраційних реформ у країнах посткомунізму показує, що люстрація залежить від багатьох факторів, серед яких найважливішими є:

- по-перше, моральний авторитет та політична воля нової влади;
- по-друге, підтримка ідеї очищення, оновлення владних структур в суспільстві;
- по-третє, наявність законодавчої бази, що відповідає нормам міжнародного права та спирається на світовий досвід;
- по-четверте, збереження архівів (документів), на основі яких можна встановити злочинні дії влади;
- по-п'ятих, існування персоналу, спроможного та гідного проводити люстрацію.

Розглянемо детально їх дії у Чехії. У Чехословаччині, нова влада, представлена насамперед Громадянським форумом, одразу ж розпочала здійснювати люстраційні кроки, незважаючи на те, що не всі позитивно ставились до цього питання. Зокрема П. Блажек зазначає, що на той час у країні формувалися табори всупереч діючим партійним ідеологіям: серед противників люстрації знаходились не тільки комуністи, але й деякі представники Громадянського форуму й соціальні демократи [13]. Так В. Гавел вважав, що люстрація це дітище революції і в нових умовах вона не є необхідною. Але це не загальмувало процесу, закон про люстрацію і у 1991 р., і у 1993 р. був підписаний президентом.

Аналізуючи другий чинник успішного проведення люстрації – масову суспільну підтримку, слід констатувати, що у Чехії суспільна підтримка ідеї люстрації була надзвичайно високою і саме під тиском громадськості нові еліти і у 1991 р., і у 1993 р. вимушені були погодитися на прийняття закону, а у 2000 р. зняти термін його дії. Самі ж політичні еліти, як стверджує Я. Холінський (зокрема, президенти В. Гавел, В. Клаус і М. Земан) не тільки не підтримували процес люстрації, але й перешкоджали йому. Вони мали у своєму оточенні осіб, що були пов'язані з минулим режимом. Більш того, дослідник наводить факти про те, що значна частина співпрацівників StB представила неправдиві свідчення і під прикриттям «нової еліти» працювала й продовжує працювати й зараз [14].

Розглядаючи третій чинник – наявність законодавчої бази, варто зазначити, що в Чехії, незважаючи на певний опір еліти, закон про люстрацію вдалося прийняти достатньо швидко – 4 жовтня 1991 р., він на сьогодні є чинним. Закон передбачав відсторонення від зайняття публічних посад співпрацівників колишнього злочинного режиму (перспективний тип). Разом з тим, слід відзначити, що попри існуючі закони, що декларують захист нової держави від пособників попереднього режиму, – Комуністична партія Чехії і Моравії періодично разом з частиною соціал-демократів вносять до парламенту пропозицію про скасування люстраційних законів. Крім того, її популістська риторика знаходить підтримку у населення: на останніх парламентських виборах (2013 р. до палати депутатів) за комуністів проголосували майже 15% виборців [15].

Четвертим важливим чинником у процесі здійснення люстрації є збереження масиву документів, на основі яких можна встановити факт причетності до злочинного режиму. В Чехії відбулось знищення частини документів, так Я. Холінський стверджує, що це сталося ще у 1989 р., більш того, про це студенти повідомляли до штабу Громадянського форуму В. Гавелу, який начебто порадив їм цим не займатися [16].

П'ятий чинник, без якого не можна успішно провести люстрацію – це наявність гідних кадрів, спроможних її здійснювати. Найбільше можливостей у цьому питанні було у ГДР, яка фактично була поглинута ФРН і тому питання персоналу, проблеми хто буде працювати замість тих, хто не пройшов люстрацію, не було. Натомість кадрові можливості Чехії були все ж таки обмежені. Непрямим підтвердженням цього є створення тільки у 2007 р. Інституту студій над тоталітарними режимами, який з цього часу займається викриттям пособників режиму, і відповідно, як зазначалось вище, репрезентує критичний погляд на ефективність люстрації в Чехії.

Отже, визначені чинники, по-різному діяли в посткомуністичній Чехословаччині, і можна погодитися із критичним дискурсом представленим Інститутом студій над тоталітарними режимами, що серед нової еліти не всі висловлювались за проведення люстрації, і частина архівів була знищена, і кадрові можливості були обмежені, всі ці чинники й обумовили інтегрування частини колишніх співробітників прорадянського режиму до нових структур владного управління. Але, специфікою Чехії було те, що одразу з революційними змінами розпочався й процес декомунізації, складовою частиною чого й була люстрація, причому вона мала масову підтримку, що не дозволило еліті, як наприклад у Словаччині, після 1993 р. фактично «забути про неї».

Сутність люстрації як політичної практики посткомунізму має два основних наукових підходи у трактуванні. Перший, традиційний, передбачає усунення індивідів від участі у політичному житті або юридичне покарання за дії під час попереднього режиму. Другий, ретроактивний, означає розкриття відомостей про певні дії і особи, що вважались злочинними, покарання в даному випадку має переважно моральний характер. У Чехії люстраційна практика здійснювалась згідно першого, традиційного трактування, – шляхом усунення трьох категорій осіб від політичного управління в новій державі (співробітників StB; громадян, що вчилися (закінчили) вищу школу КДБ та подібні установи; партійних та державних діячів колишнього режиму).

Люстраційна практика у Чехії розпочалась одночасно з трансформаційними змінами, була направлена на захист, перш за все, нової держави від зловживань авторитарного минулого (перспективний тип). Чехія одна з небагатьох країн посткомунізму, де ця практика мала завершений характер у правовому аспекті. Революційний характер змін обумовив достатньо швидке прийняття законів про люстрацію: під тиском суспільства нові еліти вимушені були піти на непопулярні зміни, всупереч домовленостям та особистим упередженням.

У контексті українського політичного життя варто зазначити, що люстрації застосували більшість посткомуністичних країн. Чеський досвід свідчить, що люстраційна практика є лише засобом побудови нової демократичної держави. Для її ефективного проведення необхідно щоб: по-перше, нова влада мала високий моральний авторитет та політичну волю здійснювати демократичні зміни; по-друге, ідея очищення, оновлення владних структур була підтримана в суспільстві; по-третє, люстрація, здійснювалась на основі законодавчої бази, що відповідає нормам міжнародного права та спирається на світовий досвід; по-четверте, протиправність співучасників попередніх, злочинних режимів повинна бути доказаною; по-п'ятих, системне очищення має здійснювати персонал, гідний це робити. Без врахування цих основних чинників люстрації перетворюються на спосіб зведення політичних рахунків, або встановлення презумпції колективної вини, що вже було в Україні у 2005 і 2010 рр.

РЕЗЮМЕ

Обозначена специфика научного определения люстрации, как политической практики в странах посткоммунизма. В частности выделяется два подхода: традиционный – устранение индивидов от участия в политической жизни или юридическое наказание за действия во время предыдущего режима, ретроактивный – раскрытие сведений об определенных действиях и лицах, считавшиеся преступными, наказания в данном случае имело преимущественно моральный характер.

Выделено пять факторов, которые детерминируют успешность проведения процедуры люстрации: нравственный авторитет и политическая воля новой власти; поддержка идеи очищения, обновления властных структур в обществе; наличие законодательной базы, которая соответствует нормам международного права и опирается на мировой опыт; сохранение архивов (документов), на основе которых можно установить преступные действия власти; существования персонала, способного и достойного проводить люстрацию.

Определена специфика люстрационной практики в посткоммунистической Чехии, которая осуществлялась в соответствии с традиционным подходом научного определения термина. Из системы политического управления в новом государстве отстранялись три категории граждан: сотрудники Службы безопасности (StB); граждане, которые учились (закончили) высшую школу КГБ и подобные учреждения; партийные и государственные деятели прежнего режима. Обосновано, что в Чехии люстрация началась одновременно с трансформационными изменениями и была частью процесса декоммунизации, направленного на защиту, прежде всего, нового государства от злоупотреблений авторитарного прошлого (перспективный тип). Чехия одна из немногих стран посткоммунизма, где эта практика имела завершённый характер в правовом аспекте. Революционное содержание трансформации и обусловило достаточно быстрое принятие законов о люстрации: под давлением общества новые элиты вынуждены были пойти на непопулярные изменения, вопреки договоренностям и личным предубеждениям.

Ключевые слова: люстрация, посткоммунизм, системная трансформация, политический режим.

SUMMARY

It is defined the specific scientific definition of lustration, as political practices in the countries of postcommunism. In particular, two approaches are outlines: the traditional – removing individuals from participating in political life or legal punishment for actions during the previous regime, retroactive – disclosure of information about certain actions and the

persons that were considered criminal, punishment in this case was primarily a moral character.

It is outlined the five factors that determine the success of the lustration procedure: the moral authority and the political will of the new Government; support the idea of cleansing, upgrading power structures in society; the presence of the legislative framework that meets the standards of international law and based on the world experience; saving archives (documents), based on which you can set the criminal actions of the authorities; the existence of personnel, capable and worthy to carry out the lustration law.

It has been determined the specifics of the practice of lustration in the post-Communist Czech Republic, which was carried out in the accordance with the traditional approach of the scientific definition of the term. It was suspended three categories from the political governance in the new state: Security Service (StB); citizens who studied (finished) the higher school of KGB and the similar institutions; the party and state leaders of the former regime. It was proved, that the Czech lustration began simultaneously with the transformational changes and was the part of the process of decommunization designed to protect, above all, the new state from the abuse of the authoritarian past (a perspective class). The Czech Republic is one of the few countries of post-Communism, where this practice has the complete character from the legal standpoint. A revolutionary content of the transformation led to a rapid adoption of the legislation on lustration: under the pressure of the society new elites were forced to go to the unpopular changes contrary to the understandings and personal prejudices.

Keywords: lustration, postkommunizm, systemic transformation, the political regime

ПОСИЛАННЯ ТА ПРИМІТКИ:

1. Блажек П. Переход к демократии и люстрация // Трансформация: Чешский опыт. – Прага, 2006. – С. 193-203; Жачек П. Чешский срединный путь преодоления прошлого // Трансформация: Чешский опыт. – Прага, 2006. – С. 203-215; Czesi w boju o przeszłość - rozliczenie z komunizmem w Czechach, 1990-2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.blogpress.pl/node/16550>.
2. Шевчук С. Люстрація як ретроактивна справедливість: європейські стандарти захисту прав людини при переході до демократичного правління // Юридичний журнал. – 2006. - № 2. – [Електронний ресурс] / Юридичний журнал. – Режим доступу до статті: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2140>; Радченко О. Латинська Україна: нескінченність демократичного транзиту // Наукові записки. Серія “Політичні науки”. “Демократичний транзит в Україні: підсумки електорального циклу 2004-2007 рр.”. – Острого: Видавництво Національного університету “Острозька академія”. – Випуск 3. – 2008. – С. 183-194.
3. Шевчук С. Люстрація як ретроактивна справедливість: європейські стандарти захисту прав людини при переході до демократичного правління. – Вказ. праця.
4. Там же.
5. Блажек П. Переход к демократии и люстрация // Трансформация: Чешский опыт. – Прага, 2006. – С. 196.
6. Lustracja w krajach Europy Środkowej i państwach bałtyckich. – Warszawa, 2009. – S. 4.
7. Там же. – С. 4-5.
8. Zákon o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu № 198 // Sbírka zákonů České republiky. – Částka 51. – 30 července 1993 r.
9. Lustracja w krajach Europy Środkowej i państwach bałtyckich. – Warszawa, 2009. – S. 5.
10. Zákon č. 107/2002 Sb. [Електронний ресурс] / Ústav pro studium totalitních režimů. – Режим доступу: <http://www.ustrcr.cz/cs/pravni-normy>.

11. Lustracja, lustracja // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wiadomosci.wp.pl/kat,9811,title,Lustracja-lustracji,wid,6774697,wiadomosc.html>.
12. Zákon č. 499/2004 Sb. O archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů [Електронний ресурс] / Ústav pro studium totalitních režimů – Режим доступу: <http://www.ustrcr.cz/cs/pravni-normy>.
13. Блажек П. Переход к демократии и люстрация. – Указ. соч. – С. 198.
14. Czesi w boju o przeszłość – rozliczenie z komunizmem w Czechach, 1990-2013 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.blogpress.pl/node/16550>.
15. Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://volby.cz/pls/ps2013/ps2?xjazyk=CZ>.
16. Czesi w boju o przeszłość – rozliczenie z komunizmem w Czechach, 1990-2013 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.blogpress.pl/node/16550>.

Надійшла до редакції 27.04.2014 р.

Міжнародні відносини

ББК Т 63.3 (4 Укр.)

НОВІ ОБРІЇ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Г.П. Докашенко

АНОТАЦІЯ

У контексті європейського вибору України аналізуються форми міжнародного співробітництва, реальні для застосування на регіональному рівні. Визначаються історичні уроки місцевих «побратимських зв'язків» радянського періоду, наводяться конкретні приклади співробітництва міст Донеччини з європейськими країнами, як відносно нового напрямку діяльності органів місцевого самоврядування.

Ключові слова: Донеччина, європейський вибір, місцеве самоврядування, добре врядування, міста-побратими.

Сучасний період національного відродження нашої держави супроводжується зростанням зацікавленості широких наукових і громадських кіл до історичних подій, адже здобуття Україною державної самостійності відкрило перед науковцями додаткові можливості для критичного переосмислення подій минулого, для успіху сучасного. У вирішенні цього завдання важливе місце належить регіональним дослідженням, які проводяться на підставі сучасних методологічних принципів, оновленій джерельній базі. У сучасних умовах значно підвищується роль регіоналістики взагалі та історичної регіоналістики зокрема. Регіональний чинник має вагоме, а інколи й основоположне, значення в ідентифікаційних процесах як на колективному рівні, так і на рівні однієї людини.

Регіональний чинник має вагоме значення і в розвитку міждержавних стосунків. З огляду на це метою роботи став саме аналіз форм, напрямків цих стосунків на рівні міст, областей, окремих територій. Вибір теми роботи визначається актуальністю питання про місце України в сучасному світі, про ступінь її суб'єктності на міжнародній арені.